

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. הואיל וראוי לביאה מטמא נמי בזיבה ... הלכך הא תינוקת עובדת כוכבים בת ג' שנים ויום אחד הואיל וראויה לביאה מטמאה נמי בזיבה ... דתימא האי ידע לארגולי והא לא ידעה לארגולי קמ"ל.....2
- ב. ועל משקה בית מטבחיא דבן.....3
- ג. וקרו ליה יוסף שריא התם שרא תלת ומר שרא חדא.....4
- ד. זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש אינו גט.....4
- ה. זמנו של שמר מוכיח עליו.....5
- ו. הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש הוי גט דהא איקיים ליה תנאי ותיבעי לך לאלתר הוי גיטא דהא לא אתא או דלמא לאחר י"ב חודש דהא איקיים ליה תנאיה.....7
- ז. הכל מודים לכשתצא חמה מנרתיקה לכי נפקא קאמר לה וכי מיית בליליא גט לאחר מיתה הוא על מנת שתצא חמה מנרתיקה מעכשיו קאמר לה וכי מיית בליליא הא ודאי תנאה הוי וגט מחיים הוא.....8
- ח. כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי.....9
- ט. ראשו ארוך מותר ... בכנפיו ... רובא כל דהו בעינן.....10
- י. טומאת משקין דאורייתא לטמא אחרים דרבנן.....12
- יא. ועל דיקרב למיתא מסאב ... דאורייתא היא דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת וגו'.....14
- יב. דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין טומאת שבעה שלא בחיבורין טומאת ערב ואתו אינהו וגזור אפילו שלא בחיבורין טומאת שבעה ואתא אינהו ואוקמה אדאורייתא.....15
- יג. ספק טומאה ברשות הרבים הלכתא מסומה גמרינן לה מה סומה רשות היחיד אף טומאה רשות היחיד.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

- יד. כי אתו לקמיה דרבי ינאי אמר להו הא מיא בשיקעתא דבנהרא זילו טבולו¹⁸
- טו. והשלקות¹⁹
- טז. היטין ועשאן קליות מותרין²¹

דף לז.

א. הואיל וראוי לביאה מטמא נמי בזיבה ... הלכך הא תינוקת עוברת כוכבים בת ג' שנים ויום אחד הואיל וראויה לביאה מטמאה נמי בזיבה ... דתימא האי ידע לארגולי והא לא ידעה לארגולי קמ"ל

כבר התבאר לעיל דף לה: שהעכו"ם אין¹ חייבין עליהם משום גדה ולא משום זבה ולא משום יולדת, ואין מטמאין² לא בזיבה ולא בנדות ולא בלידות דין תורה שנאמר (ויקרא טו פסוק ב) דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב וְגו' בני ישראל מטמאין בזיבה ולא העכו"ם, וחכמים גזרו על כל העכו"ם הזכרים והנקבות שיהיו כזבים³ תמיד לכל דבריהן⁴ בין ראו בין לא ראו לענין טומאה וטהרה.

והוא⁵ שיהיה הזכר בן תשע שנים ויום אחד ולמעלה והנקבה בת שלש שנים ויום אחד ומעלה, אבל הקטנים למטה מזמן זה לא גזרו עליהן טומאה שעיקר

¹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ד הלכה ד

² שם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק ב הלכה י

³ משמע דלענין הבא עליה לא גזרו וקשיא דהא אמרינן בכמה דוכתי דגזרו על הנכריות משום נשג"ז וי"ל דלא גזרו עליה משום נשג"ז אלא בזמן שמיחד אותה לזנות אבל הבא עליה אקראי בעלמא לא גזרו עליה משום גדה וכן כתב הרב פ"ב וי"ל ולא אסרה תורה אלא דרך חתנות אבל הבא על הנכריות דרך זנות מכין אותו מכת מרדות מדברי סופרים שמא יבא להתחתן בהם ואם יחדה לו בזנות חייב עליה משום גדה ומשום שפחה ומשום גויה ומשום זונה ואם לא יחדה לו אלא נקראת מקרה אינו חייב אלא משום גויה ומשום זונה וכל חייבים אלו מדבריהם ע"כ. שו"ת רדב"ז ללשונות הרמב"ם איסורי ביאה שם

⁴ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק א הלכה יד

⁵ שם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק ב הלכה י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

הגזירה היא כדי שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצל העכו"ם במשכב זכור ופחות מזמן זה אין ביאתן ביאה.

ובעת שגזרו עליהן לא גזרו על שכבת זרע שלהן אלא שכבת זרעו של עכו"ם טהורה כדין תורה.

ומפני מה לא גזרו עליה טומאה כדי להודיע שטומאתן מד"ס שהרי הכל יודעין שאילו היו זבין דין תורה היתה שכבת זרעם אב הטומאה כשכבת זרע הזב ומאחר שידעין בטומאתן שהיתה מד"ס לא יבואו לשרוף עליה תרומה וקדשים.

נמצאת למד שזוהו של עכו"ם, ודם נדה או דם זיבה ולידה של בת עכו"ם, ובת עכו"ם ועכו"ם עצמן אף על פי שהם נקיים מן התורה מדם הזב, ורוק העכו"ם ומימי רגליהן ומשכבן ומרכבן, ובוטל עכו"ם⁶, כל אחד מאלו אב טומאה מד"ס לפיכך אין חייבין עליהן על ביאת מקדש וקדשיו ואין שורפין עליהן את התרומה, וכולן מטמאין אדם וכלים במגע ומטמאין אדם במשא כזב לכל דבר, אלא שהטומאה מדבריהן כמו שביארנו, ודם הנכרית כרוקה וכמימי רגליה מטמא לח ואינו מטמא יבש⁷.

ב. ועל משקה בית מטבחיא דכנ

כבר התבאר במסכת פסחים דף טז. שמשקה בית מטבחים שבעזרה והוא דם הקדשים והמים שמשתמשין בהן שם טהורין לעולם⁸ ואינן מתטמאין ולא מכשירין, ודבר זה הלכה מפי הקבלה, וסמכוהו חכמים על המקרא שנאמר בדם על הארץ תשפכנו כמים, דם שנשפך כמים הוא הנחשב כמים ומקבל טומאה, אבל דם קדשים שאינו נשפך כמים אינו מקבל טומאה⁹, לפיכך כל דמי הזבחים אינו מקבל טומאה ואינו מכשיר, והואיל ודם הקדשים אינו מכשיר קדשים שנשחטו בעזרה לא הוכשרו בדם שחיטה, ואין לבשר הקדשים הכשר אלא במשקין שיפלו על הבשר חוץ במשקה בית המטבחים.

⁶ בערוך השולחן העתיד הלכות משכב ומושב סימן קח יט כתב "וטומאה דבוטל לא ידעתי מקורו" ולכאורה היינו סוגייתנו דגזרו משום נשגז כלומר שהרי הוא כבוטל נדה דאל"ה מאי אהני הא בלא"ה לוקה על כותית באקראי ובמיחד אותה הוסיפו נשגז"ז בדלעיל וע"כ לענין שיהיה טמא כבוטל נדה. שו"ר שכינתא להגרח"ק בקרית מלך שם

⁷ וזהו עוד קולא שעשו להיכר דאלו דם נדה ישראלית הא מטמא לח ויבש. ערוך השולחן העתיד שם
⁸ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק י הלכה טז ופסק כרב פפא דף יז: שאפילו למאן דאמר טומאת משקין דאורייתא משקי בית מטבחיא הלכתא גמירי לה. לחם משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק א הלכה לו, מעשה רוקח טומאת אוכלין שם, ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת אוכלין סימן קעה סעיף טז
⁹ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הלכה לו ואבן האזל שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דין זה דדם קדשים אינו מקבל טומאה דוקא מה שנתקבל בכלי, אבל מה שנשאר בצואר בהמה חשיב נשפך כמים ומקבל טומאה. וכן כל מה שניתז מתוך הכלי שלא על הרצפה, שאוספו ופסול וחשיב נשפך כמים, ומקבל טומאה¹⁰.

ג. וקרו ליה יוסף שריא התם שרא תלת ומר שרא חדא

בית דין שגזרו גזירה ודימו שפשטה¹¹ בכל ישראל ועמד הדבר כן שנים רבות ולאחר זמן מרובה עמד בית דין אחר ובדק בכל ישראל וראה שאין אותה הגזרה פושטת בכל ישראל, יש לו רשות¹² לבטל¹³ ואפילו היה פחות מבית דין הראשון בחכמה ובמנין.

אולם כל בית דין שהתיר שני דברים אל ימהר להתיר דבר שלישי.

ד. זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת

בתוך שנים עשר חודש אינו גט

¹⁰ מרכבת המשנה (העלמא) הלכות פסולי המוקדשין פרק א הלכה לו.

¹¹ רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ז ח

¹² שכך פירוש הגמ' כאן לדעת רבינו כיון שמצאו שלא פשט איסורו אמרו להתירו שהרי מצינו שאין גזרים גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה וכיון דכן אפילו גזרו לא הווי גזירה הרי כאן מפורש דרבי יהודה נשיאה לא היה גדול כראשונים וגם היה דבר שהוא סייג לתורה כדאמרינן בפ"ק דשבת גזרו על שמנן משום יינן ואפ"ה התירו לפי שלא פשט איסורו בכל ישראל. וא"ת והיכי סמך רבי יהודה נשיאה על מה שבדק דילמא בימי הראשונים נתפשט ואח"כ פקפקו בה ומתוך כך היה נ"ל לומר שאפילו נתפשטה בתחלה כיון שעכשיו אין רוב ישראל נוהגין בה מתירין אותה אלא שראיתי שכתב רש"י לא פשט עדיין לא החזיקו רובן באותה גזירה לנהוג בו איסור משמע מלשוננו שבדק רבי יהודה נשיאה אם מיום שנגזרה גזירה עד היום פשט איסורו באיזה זמן ומצא שבשום זמן לא פשט איסורו בכל ישראל. כס"מ שם

¹³ אולם אינו בטלה מאליה אלא צריך לבטלה אך במקום שאין הצבור כול לעמוד בה בטלה מאליה כמוש"כ בכס"מ הלכות קריאת שמע פרק ד הלכה ח אולם עיי"ש במקראי קודש למהר"ח אבולעפיה שכתב שאינו תלוי בזה אלא כל שמיד לא פשטה הותרה ואם לאחר שנים בדקו שלא פשטה אז הוצרכו לבטלה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר במסכת גיטין דף עב: ודף עו: שהמגרש לאשתו ואמר לה הרי זה גיטך¹⁴ אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חדש, ולא אמר מעכשיו ולא על מנת, ומת בתוך שנים עשר חדש, ה"ז ספק¹⁵, וחולצת ולא מתייבמת¹⁶.

ה. זמנו של שטר מוכיח עליו

עוד התבאר שם ושם שהנותן מתנה¹⁷ מהיום ולאחר מיתה, זוכה המקבל בגוף מהיום, ואין הנותן יכול לחזור בו, אבל אין המקבל זוכה בפירות אלא לאחר מיתה, ואם כתב מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה יכול לחזור כל ימי חייו אף מהגוף¹⁸.

¹⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמד ב

¹⁵ דספק אי קי"ל כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו והוה כאלו נכתב בו מעכשיו. ט"ז שם ו. ורבו בזה הדיעות כמ"ש בטור ובהר"ן ובמגיד וק"ל בגט הוי ספק בין אם התנאי נכתב בגט ובין בתנאי בע"פ אף על גב דקי"ל בממון זמן של שטר מוכיח מ"מ בגיטין אזלינן להומרא. ב"ש שם ד

¹⁶ ות"ע ממש"כ רמ"א רנה ב שכתב שם בשם הרמ"ה אם כתב לו לאחר ל' יום לא אמרי' זמן של שטר מוכיח דהא צריך לכתוב הזמן כדי שיודעים אימת כלין ל' יום לפ"ז לכאור' קשה למה פסק כאן הרמ"ה דהיא ספק גט דהא ע"כ צריך לכתוב הזמן לידע אימת כלין יב"ח גם קשה מהא דאיתא ס"פ מ"ש רבותינו התירו באומ' אם לא באתי עד יב"ח ומת תוך יב"ח ואוקמי שם משום דס"ל כר"י דאמ' זמן של שטר מוכיח ש"מ דס"ל אפי' בקוצב זמן אמרי' זמן של שטר מוכיח וצ"ל ר' יוסי ע"כ ס"ל אם קוצב זמן לא אמרי' זמן של שטר מוכיח דהא לא פליג אלא באומר מהיום ולאחר מיתה אבל לא פליג באומר אם לא באתי מכאן עד יב"ח ש"מ דס"ל קוצב זמן לא אמרי' זמן של שטר מוכיח, אבל רבותינו ס"ל כר' יוסי והתירו אפי' בקוצב זמן וכעין זה כתב המגיד ספ"א ואנן קי"ל כר"י משום רב פסק כוותי' והיינו באומר מהיום ולאחר מיתה אבל בקוצב זמן ס"ל לר"י דלא אמרי' זמן של שטר מוכיח ולרבותינו אמרי' אפי' בקוצב זמן זמן של שטר מוכיח ואיתא שם ר"א הורה ולא הודו כל סיעתו לכן פסק הרמ"ה במתנה אוקמי ממון בחזקת הנותן ובניו וכאן בגיטין פסק להומרא ולכאורה קשה ממש"ש בפ' המגרש דף פ"ה מיומא דנן לאפוקי דר' יוסי דאמר זמן ש"ש מוכיח ותקנו לכתוב בפירוש מיומא דנן ולא לסמוך על זמן שטר מבואר מ"ש מיומא הוי כאלו נכתב מעכשיו א"כ בגיטין שלנו אין ספק כלל דהא כותבי' מיומא דנן ובמגיד פ"ט דין ה' ובב"י סי' קמ"ה כתבו בשם העיטור יומא דנן להוי כאלו היה נכתב מעכשיו א"כ תימא על הפוסקים שלא כתבו חילוק זה וכן המחבר כתב בס' קמ"ג בשם י"א אפי' לא אמר מעכשיו דינו כאומר מהיום מחמת זמן השטר ולא כתב הטעם מדכותבים מיומא דנן שוב ראיתי בחדושי רש"ל שהקשה ג"כ כהנ"ל. ב"ש שם

¹⁷ שו"ע ונו"כ חו"מ רנז ו

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ז כתב בפת"ש שם סק"ה בשם שו"ת נוב"ק סימן כט שאם מכר איזה דבר מהנכסים שנתן, המכירה עצמה היא החזרה, ולא אמרינן ששעבד נפשו בשעת המכירה להיות לזה על המעות, כיון שהוא יכול לחזור בהיתר, ואפי' משום מחוסר אמונה אינו, שהרי ע"ד כן נתן, ע"כ.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כתב לו שטר מתנה שמקנה לו שדה פלונית לאחר מיתה, וכתוב זמן בשטר¹⁹, ה"ז כאילו הקנה לו מהיום ולאחר מיתה²⁰, שזמנו של שטר מוכיח עליו²¹, ואם עשו קנין וכתב בשטר שנעשה קנין, אף על פי שאין בו זמן קונה הגוף מיד²², ודוקא כשהגיע השטר ליד המקבל²³.

אין אומרים²⁴ שזמנו של שטר מוכיח עליו אלא כשצוה הנותן לכתוב זמן, או שצוה לעדים לעשות שטר מעליא, אבל מה שכתבו זמן רק לזכרון בעלמא אין אומרים כן, ואם כתוב בשטר שזה שנותן לו הוא לאחר מיתה, אין הזמן שבשטר מוסיף שיקנה מהיום.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם רנח א, ואפילו אין כתוב בשטר שנעשה קנין, משום שזמנו של שטר מוכיח עליו, שאילו היה בדעתו להקנות לו רק לאחר מיתה לא היה כותב בו זמן, ופירש הסמ"ע דהיינו שכתוב בשטר שדי נתונה לך לאחר מיתה, והרי אין קנין שטר לאחר מיתה, ואפ"ה אמרינן שנתכוין בזה להקנות לו מהיום, וקנה גוף מהיום ופירות לאחר מיתה, וכתב עוד הסמ"ע דאין נ"מ אם נכתב הזמן בתחילת השטר או בסופו. עוד כתב הסמ"ע שאינו קונה בשטר זה אלא כשבא השטר לידו של מקבל.

²⁰ וכתב בשו"ע שם דמה שכותבים בשטרות מעכשיו גם כשיש זמן בשטר, אינו אלא להרוחה אף על פי שאינו צריך.

²¹ ונלענ"ד שלא אמרו דין זמנו של שטר מוכיח עליו אלא כשכתב או אמר בסתם שיקנה לאחר מיתה, אבל אם כתוב בשטר בפירוש שלא יקנה אלא לאחר מיתה, מהיכי תיתי נאמר שמשום שכתוב זמן בשטר נפרש השטר להיפך ממה שכתוב בו. פתחי חושן חלק ח פרק טו הערה קצו

²² שו"ע ונו"כ שם ב וכתב הרמ"א דכל קנין כמעכשיו דמי, והטור הביא בשם הרמ"ה שגם בקנין אינו מועיל אא"כ יש זמן בשטר, והמחבר סתם כדעת הטור בשם הרא"ש, וגם הרמ"א לא הזכיר דעת הרמ"ה, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן י.

²³ כתב הטור כיון שהוא בקנין קונה מיד כשהגיע השטר לידו, וכתב הב"י דמשהגיע השטר לידו קונה למפרע מוזמן כתיבתו, ומ"מ תמה דכיון דאיכא קנין למה צריך שיגיע השטר לידו וכיון בב"ח, והסמ"ע סק"ד כתב דאע"ג דבעלמא קי"ל דסתם קנין כמעכשיו וקנה מיד אפילו בלא שטר, שאני הכא שהזכיר לאחר מיתה, ולכן בעינן שיגיע שטר לידו, ומדייק הסמ"ע בדברי המחבר שכתב בדין זה וכן אם יש בו קנין, ומשמע שדומה לדין הראשון דיש בו זמן ואין בו קנין, והתם פשיטא דבעינן שיגיע שטר לידו, דבשטר לחוד ליכא למ"ד שקונה בלי מסירת השטר, ותמה הסמ"ע על הרמ"א שכתב דכל קנין כמעכשיו הוא, דמשמע שקונה מכח הקנין, וליתא, ואף על פי שהמחבר כתב שקונה מיד ולא הזכיר שיגיע השטר לידו, יש לומר שסמך על מ"ש וכן (וצ"ע הרי בדין ראשון ג"כ לא הזכיר דבעינן שיגיע השטר לידו, ואף על פי דע"כ צריך לפרש כן, מ"מ אין בלשון וכן לסמוך על מה שלא הזכיר בפירוש), ומ"ש הב"י בכונת הטור שבמסירת השטר קונה למפרע משעת כתיבה, כתב הסמ"ע שהוא ללא צורך, ונראה שחולק על הב"י וסובר שבאמת אינו קונה אלא משעת מסירה, ועיקר הכרח הב"י לפרש כן בדעת הטור מפני שכתב שקונה מיד, ועי' כתב הסמ"ע דלשון מיד אינו אלא לאפוקי שלא נאמר שאינו קונה אלא לאחר מיתה, והט"ז כתב שאף הרמ"א סובר כהב"י, ועי' בדבריו מ"ש לבאר דברי הב"י בדעת הרמ"א, ועי' שו"ת השיב משה סימן קד ובאמרי בינה דיני הלואה סימן י. פתחי חושן שם הערה קצט ועי"ש מה שהביא משו"ת נוב"ת חו"מ סימן מז.

²⁴ רמ"א שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

יש אומרים²⁵, דלאו דוקא זמנו של שטר, אלא גם בעל פה הזמן מוכיח, לפיכך²⁶ כשאמר לעדים בעל פה שיזכרו הזמן, הרי זה ככתוב זמן בשטר, וכן אם כתב שטר המתנה בסתם ולא כתב בו לאחר מיתה, אלא שבשעת נתינת השטר לידו אמר לו בעל פה שנותן לו לאחר מיתה, הזמן הכתוב בשטר מועיל לתנאי שבעל פה²⁷.

יש אומרים²⁸ שלא אמרו שזמן השטר מועיל להקנות מעבשיו אלא כשכתב שמקנה לאחר מיתה, אבל אם כתוב שמקנה לו לאחר ל' יום אינו מועיל²⁹ ויכול לחזור תוך ל', וכן אם מת הנותן או המקבל המתנה בטילה, ואם יש קנין בשטר אף בזה מועיל³⁰.

ו. הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש הוי גט דהא איקיים ליה

²⁵ רמ"א שם

²⁶ פ"י הסמ"ע שם בדברי הרמ"א

²⁷ ש"ך שם בפירוש דברי הרמ"א ועיין פתחי חושן שם שהקשה לבאורה צ"ע דכ"ש הוא, דודאי מסברא נראה דמה שכתוב בשטר לאחר מיתה גרע טפי, ואפ"ה אמרינן שזמן השטר מוסיף לקנות מהיום, כ"ש כשלא כתב בשטר כן. ונלענ"ד שכונת הש"ך שהיה מקום לומר שהזמן בשטר אין כונתו להקנות מהיום דשמא אינו אלא לזכרון בעלמא דהניחא אם כותב שמקנה לאחר מיתה אם כן ע"כ מה שכתב זמן היינו לומר שמקנה מהיום שאם לא כן אמאי כתב הזמן אך אם לא כתב לאחר מיתה אם כן כתב זמן כבכל שטר או אולי לזכרון, ולהכי חידש הש"ך שכיון שאמר כן בעל פה על כרחך ידע שכך רצונו בעת כתיבת השטר ואם כן ע"כ כתב זמן לומר שמקנה מהיום.

²⁸ רמ"א שם ב כדעת הרמ"ה

²⁹ דבשלמא הכותב נכסיו לאחר מותו, כיון שהמיתה מבררת הזמן, מה צריך לכתוב שום זמן, ע"כ להקנות לו מאותו הזמן, אבל היכא דצריך לברר הזמן בשטר כדי לברר הני ל' יום מאימתי מתחילים, אין לומר זמנו של שטר מוכיח, ע"כ, ותמה דב"י דאף בלאחר ל' א"צ לכתוב הזמן בשטר, שיכול לכתוב שיחול הקנין ביום פלוני, ושוב הזמן מבורר, ולכן השמיטו המחבר בשו"ע, ועי' בב"ח מ"ש ליישב דברי הרמ"ה, והסמ"ע כתב שאין זו תמיה, דאע"פ שהיה יכול לכתוב באופן אחר, מ"מ אין להוכיח מזמן השטר שנתכוין להקנות מהיום, שכן דרך לכתוב, ונראה שהט"ז הסכים לדבריו. והש"ך כתב שמסוגית הגמרא בפ' מי שאחזו משמע דאף מכאן עד י"ב חודש מהני זמנו של שטר, וגם באהע"ז סימן קמד משמע דלא כהרמ"ה, ובפת"ש סק"ב כתב בשם שו"ת שבו"י ח"ב סימן קס שמסיק למעשה שאין להוציא מיד יורשים. וכתב בקצה"ח דאף לדעת החולקים על הרמ"ה וס"ל דאמרינן זמנו של שטר מוכיח גם בלאחר ל', מ"מ לפי מ"ש התוס' בקידושין (דף סג ע"א) דקיי"ל כר' יוחנן דבאומר מהיום ולאחר ל' הוי שיורא וצריך שיהיה באופן שבשעת חלות הקנין יכול הקנין לחול, וא"כ לא עדיף זמנו של שטר מאומר בפירוש מהיום ולאחר ל', ולשיטתם יכול לחזור, וכן אם מת בטל הקנין, עיין שם, ועי' שו"ת ראנ"ח שציין רעק"א.

³⁰ שמשעת קנין משעבד נפשית, והיינו דוקא בצירוף שטר עם זמן, ואז דינו כמקנה לאחר מיתה, והרמ"ה לשיטתו שסובר שאף לאחר מיתה ואף שיש בו קנין צריך זמן, אבל לדעת הטור דביש בו קנין א"צ זמן, אפשר שגם בזה א"צ זמן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תנאי ותיבעי לך לאלתר הוי גיטא דהא לא אתא או דלמא

לאחר י"ב חודש דהא איקיים ליה תנאיה

וכבר התבאר שם ושם ובמסכת כתובות דף ב: שאם נתן לה גט³¹ ואמר לה הרי זה גיטיך מעכשיו, אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש יהא גט, אף על גב שחל למפרע משעת נתינת הגט כשלא יבא שהרי אמר "מעכשיו".

אולם אם מת בתוך י"ב חדש ויש לה יבם, לא תינשא לשוק לכתחלה עד סוף שנים עשר חדש, ואם באה לינשא תוך י"ב חדש צריכה חליצה ולא מדינא, שהרי היא מגורשת ודאי, שכיון שמת הרי ודאי לא יבא, מכל מקום גזרינן שלא תינשא מת אטו לא מת³², מיהו אם נשאת לא תצא.

ז. הכל מודים לכשתצא חמה מנרתיקה לני נפקא קאמר לה

וכי מיית בליליא גט לאחר מיתה הוא על מנת שתצא חמה

מנרתיקה מעכשיו קאמר לה וכי מיית בליליא הא ודאי

תנאה הוי וגט מחיים הוא

כוד התבאר בגיטין דף עז. שאם נתן לה גט³³ בלילה ואמר לה הרי זה גיטיך על מנת שתזרח השמש או על מנת שתצא חמה מנרתיקה, ומת בלילה, כשיזרח השמש הרי זה גט למפרע, שכבר התבאר לעיל דף עה. שכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי. ויש אומרים³⁴ שנקטינן לחומרא והויא ספק

³¹ שו"ע ונו"כ שם ג

³² כי אין העולם יודעין שמת ויתמהו על שמתירין להינשא אבל אחר י"ב חדש הכל יודעין שנתקיים התנאי. ט"ז שם ז. והרמב"ם למד מכאן כל זמן שלא נתבטל התנאי בפועל צריכה חליצה כמ"ש בס"י קמ"ג בתנאי אם תתן לי ולא קבע זמן וי"ל גם להרמב"ם אם נשאת לא תצא אלא ממ"ש הטור בס"י קמ"ג סעיף י"ב שם בדיון הנ"ל בשם הרמב"ם דס"ל דהיא ספק מגורשת משמע אם נשאת תצא וכן י"ל להטעם שכתב הר"ן דבעי' זו דהא לא חייש אלא לגרש דוקא אחר יב"ח נראה אם נשאת תצא דהוי ספק א"ד משא"כ למעם שכתבו תוס' והרא"ש משום גזירה דרבנן מת אטו לא מת מ"ה לא תצא. ב"ש שם ה

³³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמד ד

³⁴ כ"כ בבדק הבית להפוסקים דלא ס"ל ע"מ כמעכשיו דמי אף בע"מ יש להחמיר וא"י למה השמיט דיעה זו בר"ס קמ"ג ולא בשום מקום הביא המחבר דיעה זו אלא כאן. ב"ש שם ז. ועיין באור הגר"א יא שם "ולא ראיתי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מגורשת, אלא אם כן אמר לה מעכשיו בפירוש. והעיקר כדעה ראשונה כמו שהתבאר לעיל דף עד:

אבל אמר לה הרי זה גיטך אם תזרח השמש או לכשתזרח השמש, או שאמר אם תצא מנרתקה או שאמר לכשתצא חמה מנרתקה הרי זה ספק גם לדעה הראשונה³⁵ שספק לנו האם לגבי גיטין נחמיר ונאמר שזמנו של שטר אינו מוכיח עליו שכונתו עכשיו³⁶, לפיכך אם מת בלילה הרי היא ספק מגורשת שמא נחשב כגט לאחר מיתה, ואזלינן לחומרא וחולצת ולא מתייבמת.

ח. כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי

כבר התבאר שם דף עד. וקידושין דף ח. שמקדש אשה ונתן לה פרוטה³⁷ ואמר לה התקדשי לי בפרוטה זה על מנת שאתן לך מנה, כשיתקיים התנאי חלין הקידושין למפרע אף על פי שלא אמר מעכשיו, שכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי³⁸, ואפילו אם קבלה הקידושין מאחר קודם שנתקיים התנאי ואח"כ נתקיים התנאי, חלין קידושי ראשון למפרע ואין קידושי השני בלום.

דיעה שם כלל דהא איפסיקא בפ"ק דקדושין בהדיא כר' אלעזר ועתו"ס דגיטין ע"ד א' ד"ה ר"ה כו' וכן בבית מאיר שם לח' וכתב שלא מצא להדיא מי שחולק בכך.

³⁵ בלבוש שם כתב מספקא לן אם הוי כאומר מעכשיו והוי גט למפרע כשתזרח או לא, אך בב"ש וכתב כאומר אם תצא הספק הוא שמא הלכה כר"י דאמר זמן ש"ש מוכיח והוי גט מעלי' או שמא אין הלכה כר"י וכשאומר לכשתצא אז אם הלכה כר"י הוי ספק כמו אם אמר מהיום ולאחר מיתה (וכונתו דמספקא לן גבי גט האם נאמר זמנו של שטר וכו' וכ"כ בביאור הגר"א ט' דלגבי מתנה אמרי' זמנו של שטר מוכיח כמבואר לעיל דף עב.) ולמ"ש ר"ס קמ"ה מבואר לעיל דף עב. באומר היום ומת בו ביום יש לספק שמא סוף היום קאמר א"כ יש כאן ג' ספיקות שמא הלכה כר"י והוי כאומר מהיום ולאחר מיתה וי"ל שמא תנאי הוא ושמא מעכשיו קאמר וע"מ עדיף מאומר היום כי ע"מ הוי כאומר מעכשיו מיהו הר"ן כתב בכה"ג עדיף כשאומר מהיום כיון שאמר אם תצא או לכשתצא ע"כ לאו לסוף היום מתכוון אז אמרי' מעכשיו קאמר כיון דליכא למימר סוף יום א"כ אין זמן מוגבל אלא מעכשיו קאמר.

³⁶ ביאור הגר"א ט'

³⁷ שו"ע ונו"כ שם לח'

³⁸ ע' ס' קמ"ג סעיף ב' כתב הרמ"א די"א דע"מ לאו כמעכשיו ושם כתב הש"ע דעה זו ע"פ מה שכתב בכה"ב וא"י למה השמיטו הכא ואולם צ"ע מי ומי הם החולקים כי עדיין לא מצאתי אותם להדיא. בית מאיר שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ובדרך עה: שם התבאר שבכל תנאי שיש בו מעכשיו או על מנת, יש אומרים³⁹ שא"צ לכל משפטי התנאים, ויש חולקים⁴⁰.

יש אומרים⁴¹ שא"צ למשפטי התנאים אלא כשאמר בלשון אם יהיה, אבל אם אמר לכשיהיה אין צריך, וכן בדבר שמשיר בגוף המקח⁴².

ט. ראשו ארוך מותר ... כנפיו ... רובא כל דהו בעינן

מיני חגבים⁴³ שהתירה תורה שמונה ואלו הן א. חגב ב. מין חגב והוא הרזבנית ג. חרגול ד. ומין חרגול והוא ערצוביא ה. ארבה ו. ומין ארבה והיא צפורת כרמים ז. סלעם ח. ומין סלעם והיא יוחנא ירושלמית.

מי שהוא בקי בהן⁴⁴ ובשמותיהן אוכל, והצייד נאמן עליהן. ומי שאינו בקי בהן בודק⁴⁵ בסימנין.

ושלשה סימנין יש בהן:

א. כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים

ב. וכנפיו חופוין את רוב⁴⁶ אורך גופו ורוב הקף גופו

³⁹ שו"ע אהע"ז סימן לח סעיף ג, והוא מדברי הרמב"ם בפ"ו מה' אישות שכתב שא"צ לכפול תנאי ולא להקדים התנאי על המעשה, אבל צריך להתנות בדבר שאפשר לקיימו, ועי' בנו"כ שם שתנאי שאי אפשר לקיימו לאו מתנאי דב"ג וב"ר נפקי אלא סברא היא, וכתב בב"ש שם דה"ה תנאי ומעשה בדבר אחד אינו מעכב, אבל הן קודם ללא גם במעכשיו מעכב, ועי' באבן האזל שם.

⁴⁰ שו"ע אהע"ז שם, והוא מדברי המור בשם התוס' והרא"ש, ועי' שו"ת הרא"ש כלל פא סימן א, ועי' באבני מילואים שם.

⁴¹ נה"מ סימן רז סק"א, כגון שאמר לכשיהיה לי דמים אחזיר לך, אין זה תנאי אלא כמו לזמן, כמו במגרש לאחר ל' דלא בעינן משפטי התנאים.

⁴² נה"מ שם ובסימן ריב סק"ד, כגון שאמר על מנת שדיומא העליונה שלי, או שמשיר לו המתנות, שאין זה תנאי אלא שיויר, וכן בע"מ שאין בו אונאה וכיוצא בזה, וכ"כ במשפ"ש בשם שו"ת רח"כ במי שנתן עזבונו לאשתו והיא חייבת להספיק לעשרה לומדים למשך שנה לעלוי נשמתו, שאין זה תנאי אלא שיויר ומוציאין ממנה כדי הספקה ללומדים כפי שצוה הבעל.

⁴³ רמב"ם מאכלות אסורות פ"א הכ"א ושו"ע יו"ד סי' פה סעי' א

⁴⁴ שם הכ"ב

⁴⁵ דעת הרמב"ם שישנה מצות עשה לבדוק בסימני חגבים ודעת הרמב"ן שאינו מצות עשה (מצות עשה קנא)

⁴⁶ ועיין בפר"ח יו"ד כא ס"ק ג דס"ל דבעינן רוב הנרא חלענינים ולא על ידי מדידה ולהכי חלק שם על השו"ע שהתיר בשחיטה רוב סימנים על ידי מדידה אפילו כחוט השערה. אולם עיי"ש בתבואות שור ב דס"ל דהוא מלוכת רש"י והרמב"ם דלרש"י רוב הנראה ההינו שניכר לעין בלי מדידה ולרמב"ם ורשב"א מהני רוב שניכר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ג. ויש לו שני כרעים⁴⁷ לנתר בהם דהיינו לקפץ ולהעתיק ממקום למקום⁴⁸

וגם מי שאין לו עכשיו כנפים או כרעים או שאין לו כנפים החופין את רובו ועתיד לגדל אותן אחר זמן כשיגדיל⁴⁹ הרי זה מין טהור ומותר מעתה.

ואף על פי שראשו⁵⁰ ארוך ויש לו זנב ואע"פ שיש בו כל הסימנים הללו, אינו מותר אלא אם כן שמו חגב או שיש להם מסורת ששמו חגב⁵¹.

לאחר מגידה האפילו כחוט השערה והוא לאפוקי מחצה על מחצה שאינו ניכר גם על ידי מדידה ואע"ג דהתם הכריע להחמיר גבי שחיטה היינו משום דאנן דנהיגנן במהרי"ז ז"ל בכל מקום, כמו שהעיד הדרכי משה בכמה מקומות (עי' סי' י"ח אות ג', סי' כ' אות א'), וכן העיד הרב הזקן בספר בית הלל (ס"ק א') שנהגו לאסור אפילו בהפסד מרובה. אבל במקום הפסד, אפילו בשחיטה הואיל ויש להן על מי שיסמכו, והם הגאונים המפורסמים הרמב"ם והרשב"א והר"ן ודסמיכין עליהו, וסוגיא דשמעתן משמעא טפי אליביהו, יש להקל שם. וא"כ היינו דוקא גבי שחיטה דאיכא מנהגא אך הכא אולי העיקר בדעת הרשב"א ועיין בהגהות יד אברהם לשו"ע פה שדן אי בעינן רוב הנראה לעינים או מהני רוב מצומצם ע"י מדידה וכתב שנראה עיקר שמהני מדידה, ולדידי צ"ע שהוא כיון דפסקינן שראשו ארוך מותר א"כ קי"ל ודאי כיוסי בן יועזר דהא לרבנן לרב פפא אסור ולעולא לכו"ע אסור והתם אפילו לעולא לא בעינן ליוסי בן יועזר רוב הנראה לעינים אלא מהני רוב על ידי הדחק וצ"ע.

⁴⁷ והם שני רגלים ארוכות לנתר בהם חוץ מהד' רגלים שהולך בהם

⁴⁸ ועיין אור החיים עה"ת ויקרא שם "אשר לו כרעים כבר הארכתי בחיבורי על טור יו"ד (בפרי תואר סימן פה) שהעיקר בפירוש רש"י בזה, שצריך שיהיו לו כרעים הארוכים סמוך לצוארו והטועים להתירה כי אין מין זה בנמצא, אף אני השיבותי אותו, גם אין מצויים אלא מין אחד מהארבע שהם שמנה, אשר רשם ה' בטהרה גם אינם מצויים לפנינו מינים הטמאים שאין להם הכרעים בדרך זה, והם הרבים, למה שקדם לנו כי לא ימנה הכתוב אלא המועטים, וכאן מנה הטהורים, אם כן הטמאים הם המרובין, ומעתה אין ראיה ממה שאין מצוי מין זה לומר שאיננו בעולם, שהרי יש מינים הרבה ודאי, ואינם מצויים כל עיקר אצלנו: לכן כל ירא וחרד ירא ויפחד לבל יושיט ידו לשקץ זה, וימחה בשולחי יד – והנה מיום שנשמעו דברי במערב ופירשו מהם רבים לא נגע ה' עוד במכה זו ולא נראו זה יותר מ"ב שנה, כי תורה ומעשים טובים כתרים בפני הפורענות" אבל בתימן ובמרוקו יש שנוהגים גם בדורותינו לאכול מינים שיש להם מסורת עליהם (עיין ספר הליכות תימן לר"י קאפח עמ' 218 – 221 ועיין שו"ת נופת צופים להר" פתחיה מרדכי בירדוגו יו"ד סי' ג.)

⁴⁹ ועיין בפרי תואר יו"ד שם שגם אלו שנהגו להתיר מין חגב מסוים היינו רק כשיש לו צורת חגב רק שעדיין לא נשלמו כנפיו וכו' אבל קודם שנעשה גולם דהיינו מיד אחרי שיוצאים מהביצה הרי הוא ממש שרץ העוף ואין צורתו כלל כחגב אלא נראה ממש כמין אחר (ועי"ש שמה הוכיח שאותו המין אסור גם אחרי שנראה כחגב שהרי לא יתכן שהיה בו איסור נמור וחזר והותר ואכמ"ל)

⁵⁰ שם הכ"ב והכ"ג וא"כ פסק כרב פפא אליבא דיוסי בן יועזר, דהרי לעולא לכ"ע ראשו ארוך אסור
⁵¹ ועיין בדרכי תשובה שם ס"ק יא שהביא מחלוקת אחרונים אי בענן שיהיה מסותר שהוא מותר באכילה אע"ג שאין מסורת ששמו חגב או דבעינן שיהיה דווקא מסורת ששמו חגב ולא מהני מה שיש מסורת שהוא מותר באכילה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

חגבים טהורים⁵², אינם טעונים שחיטה ומותר לאוכלם מתים⁵³ או לחתוך מהם אבר ולאכלו, אבל אסור לאכלן חיים משום בל תשקצו.
י"א⁵⁴ שציר⁵⁵ חגבים טמאים, מותר. וי"א⁵⁶ שאינו אסור תערובתו אבל הציר בפני עצמו אסור וי"א⁵⁷ שציר חגבים טמאים אסור אפילו חגבים אחרים טהורים ועכשיו⁵⁸ נוהגין שלא לאכול שום חגב אפילו יש בו כל הסימנים הללו ובידוע ששמו חגב לפי שאין אנו בקיאים בשמותיהם⁵⁹.

דף לז:

י. טומאת משקין דאורייתא לטמא אחרים דרבנן

כבר התבאר במסכת פסחים דף טו. שדבר מפורש בתורה שהמשקין מתטמאין, שנאמר בפרשת שמיני (ויקרא יא פסוק לד) וְכָל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכָל כְּלִי יִטָּמָא.

⁵² שו"ע שם סעי' ב

⁵³ רמ"א שם סי' יג סעי' א

⁵⁴ דעת השו"ע שם כדעת הרמב"ם פ"ג הכ"ב ממאכלות אסורות "כי מה ששותת מהם אינו דם אלא לחלוחית מעט מזער" (רמב"ם בפירוש המשניות תרומות פ"י מ"ט והר"ב שם)

⁵⁵ היינו מה שיוצא מהם ע"י מליחה אבל אם המחה חגב והוציא ממנו משקה יראה שהוא אסור (בית הלל שם ס"ק א) ואם בישל חגב טמא אם היתר ודאי אסור מדאורייתא דטעם כעיקר דאורייתא וכן ע"י כבישה (פמ"ג במשב"ז שם ס"ק ג)

⁵⁶ מהרש"ל פ' אלו טרפות סי' קכ"א

⁵⁷ דעת הראב"ד פ"ז דעדיות משנה ב' וכ"נ דעת הראב"ד בהשגות (שך שם ס"ק ה)

⁵⁸ חכמת אדם כלל למ סעי' א

⁵⁹ ועיין בדרכי תשובה שם ס"ק יב בשם החגורת שמואל שההולך ממקום שאין להם מסורת שם למקום שיש מסורת יכול לאכלו במקום שיש שם מסורת אפילו אם דעתו לחזור למקומו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואין המשקין שנטמאו מאוכלין או משקין⁶⁰ מטמאין דבר אחר מן התורה⁶¹, אבל מדברי סופרים גזרו על המשקין הטמאים שיטמאו אוכלין או משקין או כלים שנגעו בהן. משום משקה דזב וזבה שהן אב הטומאה ומטמאין כלים מדאורייתא, גזרו אף על משקין של שארי טומאות⁶².

י"א⁶³ שבין בחולין ובין בתרומה אין אוכלין משקין מטמאים אחרים מן התורה, וי"א⁶⁴ שרק בחולין אינם מטמאים אך בתרומה אפשר שאוכלין ומשקין מטמאין, ועושים שלישי לטומאה וכגון שהראשון משקה של חולין והשני בשר קדש והשלישי משקין של תרומה, כמו יין ושמן של תרומה. אך דעת רוב הפוסקים אינה כן.

ועוד התבאר שם דף טז. שכיון שמשקין אין מטמאין מן התורה לפיכך ספק משקין לטמא אחרים טהור⁶⁵, שאין כאן שום ספק של תורה, אך לטומאת עצמן מכיון שמקבלים טומאה מן התורה טמא, שזהו ספיקא דאורייתא.

⁶⁰ עיין ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קלו סעיף ט' שאם נטמאו בכלי שייך שיטמאו מן התורה וכגון כלי נגע בשרץ והוא ראשון והכלי נגע באוכלין והם שני ואוכלין במשקין והם שלישי. וכן פירש"י בפסחים [י"ט. ד"ה א"ל] ע"ש. וקשה על הרמב"ם מדוע לא חילק בזה ממה נטמאו. וכתב דלא משכחת שלישי בתרומה הוא תימא רבה, אם לא שנאמר דכוונתו ג"כ באופן שיהיו רק אוכלין ומשקין בלא כלי, ולא משמע כן, אך בהכרח צ"ל כן". ואני תמה מאד שהרי כתב הרמב"ם להדיא (שאר אבות הטומאה פרק י הלכה ט) "האוכלים לא יהיו אב טומאה לעולם לא מדברי תורה ולא מדבריהם, ויהיו ראשון ושני מדברי תורה שהאדם או הכלי שהוא ראשון לטומאה אם נגע באוכל עשאוהו שני והאוכלין יהיו שלישי ורביעי לטומאה מדבריהם בלבד" הרי מפורש לא כן וצ"ע.

⁶¹ ר"מ ור"א סברי דהוי דרבנן, ור' יהודה ור' יוסי ור"ש ור"ע סברי דהוי דאורייתא, ופסק הרמב"ם כשנים נגד ארבעה. מפני שבמשנה דטהרות (פ"ד מ"ט) קבע רבינו הקדוש לדברי ר"מ בלשון חכמים ש"מ דהלכה כן, וכן פסק הרע"ב שם. ועוד כיון שר"א סובר שם (ט"ו). דאין טומאה למשקין כל עיקר אפילו ליטמא והא דכתיב: וכל משקה וגו' יטמא מוקי לה להכשר, וכן יוסי בן יועזר שהיה מן הזוגות ואמר שם דמשקה בית מטבחיא דכן, ולרב דכן ממש אף ממומאת עצמן ולשמואל דכן מלמא אחרים, ולכן פסק הרמב"ם כן. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ד – יב

⁶² וזהו מגזירת י"ח דבר כדאיתא בשבת יד.

⁶³ דעת הרמב"ם וכן מפורש שם פ"י ה"ט – י ונצטרך לומר לפי זה דשאלת חגי אל הכהנים ונגע אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל השמן וגו' המובא בפסחים יז. הוי הכל מדרבנן, ובימי חגי כבר נגזרה על אוכל שיטמא אוכל ועל משקה שתטמא וכ"כ רש"י שם ולפי"ז שלישי ורביעי לא משכחת לה מן התורה רק מדרבנן, וז"ל הרמב"ם בהקדמה לסר טהרות וכן ג"כ מן התורה אין אוכל מטמא אוכל ולא יהיה שלישי לעולם אלא מדרבנן בהכרח וכו', ואח"כ כתב: הנה כבר התבאר שראשון ושני יהיו מדאורייתא וכו' אולם שלישי ורביעי לעולם הוא מדרבנן, ולזה אמרו בסוטה (כ"ז:) עתיד דור אחד לטהר את השלישי שאין לו עיקר דאורייתא. ערוה"ש העתיד שם.

⁶⁴ ערוה"ש העתיד שם יא

⁶⁵ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק יד הלכה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כיצד – היה מקל בידו ובראשו משקין טמאים וזרקן לתוך ככרות טהורות, ספק נגעו המשקין בככרות ספק לא נגעו טהורות, וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקין טמאין בכלי זה, או לא נגעו, אע"ג שיכול לטהר את הכלי על יד טבילה, אינו צריך והרי הכלי טהור⁶⁶. וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקין אלו הטמאין במשקין אחרים או לא נגעו הרי המשקין האחרים טהורין.

אבל טמא שפשט ידו או רגלו לבין משקין טהורין, או שזרק כבר טמא לבין משקין טהורין ספק נגע במשקין ספק לא נגע לאחר שנח, הרי אלו טמאין בספק וכן כל כיוצא בזה. אך אם מסתפק אם זרק על הככרות ופגע בהם אינו מטמא שכל הטומאות כשעת מציאתן, ואין אומרים שמא נגע בו ואח"כ נפל בצדו אלא הרי הן כשעת מציאתן⁶⁷.

חבית של חרס⁶⁸ שהיא מליאה משקין⁶⁹ ופשט הטמא את ידו לאוירה, ספק נגע במשקין ספק לא נגע בהם, המשקין טמאין שהרי יש כאן ספק טומאה דאורייתא שמא נטמאו שכלי חרב נטמא מאוירו, והחבית טהורה שהרי אינה נטמאת אלא מחמת המשקין ואין ספק המשקין מטמא⁷⁰.

וכן אם נכנסו משקין שהן טמאין מספק לאויר החבית הרי החבית טהורה והמשקין שבתוכה טהורין שאינן מתטמאין אלא מן החבית.

ואם נתערבו משקין אלו הספק במשקין שבחבית הרי כל המשקין טמאין בספק והחבית טהורה, וכן אם נפלו משקין אלו לתוך התנור הרי הפת והתנור טהורין.

יא. ועל דיקרב למיתא מסאב ... דאורייתא היא דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת וגו'

⁶⁶ ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קנ סעיף ב

⁶⁷ רמב"ם שם פרק טו הלכה ו, ערוך השולחן העתיד הלכות שם סעיף א

⁶⁸ רמב"ם שם פרק יד הלכה ח

⁶⁹ וה"ה אוכלין שהרי ליטמא דינם שוה שנטמאים מן התורה ולטמא דינם שוה שאינו אלא ספק דרבנן ועיין בכס"מ ובאור שמח כאן.

⁷⁰ ואע"ג שלגבי המשקין הוא ליטמא וטמא, וממילא דכיון שאתה מטמא המשקין בע"כ גם החבית טמאה שמשקין מטמאין כלים מדרבנן ואיך נטהר הכלי ונטמא המשקה הא הוי תרתי דסתרי, או שנאמר דכיון דהמשקין אינן יכולין לטמא הכלים משום דהוי לטמא נטהר גם המשקין, מ"מ המשקין טמאין והחבית טהורה, דכך גזרו חכמים. ערוה"ש העתיד שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL1l7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר במסכת נזיר דף מב: שהמת מטמא⁷¹ במגע ובמשא ובאהל טומאת שבעה, וטומאת מגע ואהל מפורשין בתורה שנאמר (במדבר יט פסוק יא) הַנִּגַּע בְּמַת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים⁷², ונאמר (שם פסוק יד) כָּל הַבָּא אֶל הָאֵהָל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֵהָל וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים.

אדם⁷³ שנטמא במת, וכלים שיגע בהן אדם זה, טמאין טומאת שבעה שנאמר (במדבר לא פסוק כד) וְכַבֵּסְתֶּם בְּגִדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְטַהַרְתֶּם.

עוד התבאר שם דף נג. שכלים שנטמאו במת⁷⁴ בין במגע בין באהל הרי הן לנוגע בהן כנוגע במת עצמו, מה המת מטמא הנוגע בו בין אדם בין כלים טומאת שבעה אף כלים שנטמאו במת הם והכלים או האדם שיגע בהן טמאין טומאת שבעה, שנאמר (שם פסוק טז) וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֵלֶל חֶרֶב אוֹ בְּמַת, מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמִדּוֹ שֶׁחָרַב כָּמַת וְהוּא הַדִּין לְשָׂאֵר כָּלִים, בֵּין כָּלִי מִתְכּוֹת בֵּין כָּלִי שֹׁטֵף וּבְגָדִים, וי"א⁷⁵ שרק בחרב וכלי מתכות או בחבורין בשאר כלים טמא שבעה והרי הוא כנוגע במת עצמו אבל שאר כלים הנוגעים במת אינם אלא ראשון לטומאה.

י. דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין טומאת שבעה שלא בחיבורין טומאת ערב ואתו אינהו וגזור אפילו שלא בחיבורין טומאת שבעה ואתא איהו ואוקמה אדאורייתא

ועד התבאר שם דף מב. שאדם שנגע באדם שנטמא במת, בין שנגע בו אחר שפירש ממטמאיו בין שנגע בו כשהוא עדיין נוגע במת, י"א שהרי זה השני טמא טומאת ערב שנאמר (שם יט פסוק כב) וְהִנָּפֵשׁ הַנִּגַּעַת תִּטָּמָא עַד הָעֶרֶב,

⁷¹ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק א הלכה א

⁷² ולא הביא הפסוק המבואר כאן גמ' (שם פסוק טז) וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֵלֶל חֶרֶב אוֹ בְּמַת אוֹ בְּעֵצִים אָדָם אוֹ בְּקֶבֶר וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים. דמפרש מת עצם וקבר. כיון דהתם בדרך נג. ילפינן ליה מעל פני השדה לטומאת אהל ועוד לימודים ואינו עיקר לטומאת מגע וכמבואר ברמב"ם שם הלכה י

⁷³ רמב"ם שם פרק ה הלכה ב

⁷⁴ רמב"ם שם פרק ה הלכה ג וכדעת ר"י שכתב ר"ש בפ"ק דאהלות והרמב"ן בפ"ב דבתרא וסמ"ג

⁷⁵ השנות הראב"ד שם וכדעת ר"ת ורש"י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

זהו דין תורה⁷⁶. אבל מדברי סופרים הנוגע במת ונגע באדם אחר ועדיין הוא מחובר במת שניהן טמאין טומאת שבעה וכאילו נגע זה השני במת עצמו, בד"א לענין תרומה וקדשים, אבל לנזיר ולעושה פסח בין בשעת חבור בין אחר שפירש, אינו טמא אלא טומאת ערב כדין תורה. וי"א⁷⁷ שהרי הוא טמא טומאת שבעה מן התורה לכל דבר וענין.

יג. ספק טומאה ברשות הרבים הלכתא מסוטה גמרינן לה מה סוטה רשות היחיד אף טומאה רשות היחיד

כבר התבאר במסכת נזיר דף נז: וסוטה דף כח: שכשם שהסוטה⁷⁸ ובוועלה שנים כך ספק טומאה בשנים, אבל אם היו שלשה ברה"י הרי ספק טומאתן שם טהור כר"ה ומפני מה טהרו חכמים ספק טומאה ברה"ה, שהרי הציבור עושין פסח בטומאה בזמן שהטמאים מרובין אם טומאה ודאית נדחית מפניהן קל וחומר לספק טומאה שאיסור כל הספקות מדבריהן.

ספק ר"ה כיצד⁷⁹, טומאה שמונחת ברה"ה ספק נגע בה ספק לא נגע ספיקו טהור, היתה ברה"י וספק נגע בה ספק לא נגע ספיקו טמא,

ודוקא בג' אנשים חשיב ר"ה אבל בנשים אפילו מאה כחד דמיין⁸⁰. וכן ב' נשים ואיש אחד אפילו עם הרבה נשים⁸¹.

⁷⁶ דעת הרמב"ם כדברי המפרש וכדעת רבא

⁷⁷ שיטת תוס' כמבואר במל"מ שם

⁷⁸ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה שם הלכה א ב

⁷⁹ רמב"ם שם פרק טו הלכה ח

⁸⁰ ודע שכתב הרשב"א בחידושו פ"ק דנדה אההיא דתרגמא זעירי בשחברותיה נושאות אותה במטה דדוקא בג' אנשים חשיב ר"ה אבל בנשים אפילו מאה כחד דמיין יע"ש. משנה למלך שם.

⁸¹ בספר האשכול הלכות נדה סימן ל"א כתב, ויש מפרקין דדוקא ג' אנשים הוי ר"ה, אבל נשים מאה כחד דמיין, דילפינן מסוטה כו', אבל ב' נשים ואיש אחד אפילו עם הרבה נשים אסור כו', ולא נהיר לן האי פירוקא כו', דמגלחין מביאין קרבן טהרה ומגלחין מיירי בנשים כו' אפילו הוא במעמד ב' נשים נמי לא הוי רה"ה, דתלתא גברי בעינן כו'. ולפי מה שהעלו התוס' (נזיר נ"ז ע"א ד"ה באומר) דכאן שנשמא אחד ואינו יודע מי הוא שנשמא אם זה או זה, דכיון דאחד ודאי טהור או טמא לא נמירי מספק סוטה, דהספק מצי להיות או טמא או טהור, וכאן ודאי חד טהור או טמא, לכן ברה"י טמאים מספק, והא דברה"ה טהורים לא משום דילפינן מסוטה, רק דנוקמי לכל חד אחזקתו, ובחזקת טהרה, וכיון דמשום חזקה מטהרין לא נפק"מ בין אנשים לנשים, דאטו נשים לא מוקמינן אחזקת טהרה, אבל בטומאת מעת לעת שבנדה, כיון דלא מחשב הלל לחזקה דילה, משום דאיכא ריעותא בגופה, ולכן מסולק החזקה ונשאר ספק בלא חזקה, ואינו טהור רק משום דילפינן מסוטה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מה שהתבאר שספק טומאה תלוי אם היה בשלושה או בשתיים, כיצד⁸² יולד להם ספק⁸³ זה בטומאה כגון שהיו שני נזירין עומדין ברשות היחיד שספק טומאה שם טמא⁸⁴, והיה אחד מבחוץ רואה אותן⁸⁵ ואמר ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע מי הוא.

אבל אם היה עד זה עמהן בחצר הרי שניהן טהורין, כיון שהם שלשה הרי הן רבים ורבים ברשות היחיד ספקן טהור כספק טומאה ברשות הרבים שהוא טהור⁸⁶. וי"א⁸⁷

תו לא שייך בנשים למילף מסוטה, דבסוטה אפילו מאה נשים סתירה הוי, ועיין תוס' ריש נדה (ב' ע"א ד"ה והלל) וחולין (דף ט' ע"ב ד"ה התם) ויתבאר לך הכל, ואין כאן רמז קושיא כלל ודו"ק. אור שמח⁸² קצת קשה דמאי קשיא ליה לרבינו ז"ל דבשלמא הגמרא דפריך הכי הוא משום דבמתני' אמרו אמר להם עד אחד שנטמא ולהכי פריך בר"פ שני נזירים דכיון דאיכא תלתא הוי רה"ר אבל רבינו ז"ל לא כתב לעיל אלא ואין יודע מי הוא לא קשה כלל כיצד נולד דמשכחת לה שידעו שלא נגע אלא אחד מהם בטומאה ושכחו אח"כ מי הוא מהם נגע בטומאה ולכך הוי ספק. אלא שיש לומר דרבינו ז"ל אין כוונתו אלא לפרש הדין האמור בגמ' אף על גב דמשכחת לה בגוונא אחרינא ובא להודיענו דבכי האי גוונא משכחת לה. לחם משנה שם.

⁸³ רמב"ם הלכות נזירות פרק ט הלכה טז
⁸⁴ עיין שב שמעתתא שמעתתא א פרק יז וז"ל הקשו תוס' (ד"ה באומר) ז"ל ואם תאמר אם כן יביא כל אחד קרבן טומאה ודאי דכל ספק טומאה ברשות היחיד שורפין עליה תרומה, וי"ל דלא גמירי מסוטה אלא דבר שאפשר להיות כסוטה דאפשר שנטמאת אבל הכא לא אפשר לעשות שניהם ודאי דאחד טהור, ואם תאמר אם כן מאי פריך מעיקרא והא ספק טומאה ברשות הרבים כלומר ויביאו שניהם קרבן טהרה והא ספק טומאה ברשות הרבים דמטהרין נמי מסוטה גמירין ולא ילפינן אלא דבר שאפשר להיות והכא בודאי אחד טמא, וי"ל דספק טומאה ברשות הרבים לאו מסוטה גמירין אלא כל חד וחד מוקמינן אחזקתיה עכ"ל, וכן כתבו תוספות בחולין דף ט' ב' (ד"ה ברה"ר) ובריש נדה [א, ד"ה והלל] ע"ש, ולענ"ד נראה דכיון דילפינן מסוטה כל ספק טומאה ברשות היחיד, דאפילו איכא חזקת טהרה נמי טמא ומשום דבסוטה נמי איכא חזקה שאינה טמאה ודאי ע"ש בריש נדה [בתוס' שם], אלא דלא ילפינן מסוטה רק דבר שיכול להיות, אבל דבר שאי אפשר להיות אין למדין מסוטה, ומש"ה שיהיו טמאין ודאי אי אפשר להיות, כיון דעל כרחך אחד מהן טהור וזה יכול להיות שיהיו שניהם טמאין מספק, אם כן שפיר קם ליה אדינא דסוטה דברשות היחיד אינו מועיל חזקת טהרה, ואין מורין בהם הוראה ודאית שיהיו טמאין רק שיהיו טמאין מספק וזה יכול להיות.

⁸⁵ כפי' רש"י שפי' דלא הוו להו אלא תרי כי סוטה דליכא אלא תרי בועל ונבעלת דיקא נמי דלא קאי בהדיהו מדאמר ואיני יודע דאילו הוה קאי בהדיהו אי אפשר דלא הוה ידע עכ"ל. והן הן דברי רבינו דכל ג' העומדים בחצר אחת כרה"ר הוא לענין טומאה אף על גב דאינם עומדים במעמד אחד. רדב"ז שם.

⁸⁶ ולכן נראה דהא דטהור ברשות הרבים בספק דאיכב לאו משום האי כללא דספק טומאה ברשות הרבים טהור, כיון דאינו אלא משום דכל הספיקות מדבריהם, ואיכב הו"ל ספיקא דאורייתא ומן התורה אסור, אלא משום דמוקי לגברא הנוגע בחזקת טהור. וברשות היחיד דטמא משום דברשות היחיד אפילו איכא חזקת טהור ספיקו טמא, וכה"ג כתבו תוס' ריש נדה [ב, א ד"ה והלל] דבשני נזירים דאי אפשר למילף מסוטה ומשום דאי אפשר להיות שניהם טהורים אפ"ה ברשות הרבים טהור. ולאו מסוטה יליף אלא משום דמוקי לכל חד בחזקת טהרה ע"ש, וא"כ הוה הדין בספק דאיכב נמי דטהור לאו משום דכל הספיקות מדבריהם אלא משום חזקת טהרה. שב שמעתתא שמעתתא א פרק ט

⁸⁷ בהשגות שם כתב הראב"ד א"א בחיי ראשי איני יכול לקבל דבר זה שאם יהיו שלשה בחצר אחת לא תהיה שם ספק טומאה טמא וזה אינו מן הגמרא אלא אם יהיו שלשה במעמד אחד ונפלה טומאה ביניהם ולא נודע באי זה מהם נגע כולן טהורין או אפי' ידע אחד שלא נגע בו והספק על השנים שניהם טהורים אבל אם אין שלשתם במעמד אחד אלא האחד מרחוק ואין זקוק להם כלל ונפל הספק על השנים שניהם טמאין מן הספק

תרימוות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שאם אין שלשתם במעמד אחד⁸⁸, אלא האחד מרחוק⁸⁹ ואין זקוק להם כלל ונפל הספק על השנים שניהם טמאין מן הספק, ואין זה ספק ברבים⁹⁰ שבאחד אין בו ספק כלל שכולם מודים בו שהוא טהור שהוא מוחזק שלא נגע בו שום טומאה ולא נפל הספק אלא על השני ואז ודאי ספק ברשות היחיד וטמא⁹¹.

י. כי אתו לקמיה דרבי ינאי אמר להו הא מיא בשיקעתא דבנהרא זילו טבולו

דיקא נמי דקתני ואיני יודע אי זה מכם מכם למה לי הוה ליה למימר ואינו יודע אי זה הוא אלא שמע מינה שהוא אינו מהם אלא במעמד אחד היו.

⁸⁸ ועיין בכסף משנה וז"ל ואיני יודע מנין לו להראב"ד לומר כן שמאחר ששלשה חשיבי רה"ר מה לי שהיו בחצר אחד מה לי שהיו במעמד אחד. ומ"ש דיקא נמי דקתני מכם טעמו לומר דמשמע ליה ז"ל דאתא למימר עמכם הייתי בחצר והיה אפשר לטומאה לנגוע בי כמו בכם אבל לא נגעה בי אלא באחד מכם. ולדעת רבינו איכא למימר איפכא דמכם משמע אבל בי ליכא לספוקי שהייתי חוץ לחצר

⁸⁹ ומדברי התוס' נראה כדעת הראב"ד ז"ל שכתבו ראיתי שנוזקה טומאה ביניכם והוא עומד מרחוק ומשמע אפי' עומד באותה חצר אלא שעומד מרחוק. רדב"ז שם

⁹⁰ ואף על פי שאיני כדאי להכניס ראשי בין הגדולים רואה אני את דברי רבינו שלא נתנו דבריהם לשיעורין דבחצר קמנה הוי כרה"ר דסתמא הן במעמד אחד ובחצר גדולה אם היה אחד מהם רחוק לא הוי כרשות הרבים ודברי רבינו ורש"י היא מילתא פסיקתא דכל ששלשתן בחצר אחת הוי טומאה כרה"ר וספקו טהור. ובעל מגדל עוז לא עיין להבין כוונת ההשגה. רדב"ז שם.

⁹¹ נ"ל כוונת הר"א ז"ל לומר דלא מקרי רה"ר אלא באפשר שיפול הספק על שלשתן דלא ידעינן איזה מהם נגע ומ"ש או אפי' ידע אחד מהם שלא נגע בו והספק על השנים ר"ל שהאחד ידע שהוא לא נגע והוא טהור אבל השנים נסתפקו בו אם הוא טמא או לא כיון שנפל ספק ג"כ בו הרי זה רה"ר אבל אם באחד אין בו ספק כלל שכולם מודים בו שהוא טהור ולא נפל הספק אלא על השני אז ודאי ספק ברשות היחיד וטמא וזהו שכתב אבל אם אין שלשתן במעמד אחד אלא אחד מוחזק ואין זקוק להם כלל כלומר הוא מוחזק שלא נגע בו שום טומאה. לחם משנה שם. ודברי הלח"מ נכונים בביאור ההשגות דודאי אין סברא לומר דהחילוק הוא אם הם במעמד אחד או לא דא"כ נתת דבריך לשיעורין איזהו מעמד אחד ואיזהו רחוק ותו דעיקר הסברת הר"א דאנו למדין מסוטה והתם סתירה בעינן ובודאי אפי' אחד מהן רחוק יותר מד' אמות אין כאן סתירה אלא ודאי דה"ק דאנו למדין מסוטה דהספק נופל בשנים משא"כ כל שהספק נופל בשלשה חשיבי כרה"ר והוסיף הר"א דאפי' אחד מהן יודע בודאי שלא נטמא כל שאינך תרי הם מסופקים שנטמא השלישי חשיבי נמי כרה"ר והמל"מ פט"ז מהל' אבות הטומאה ה"ב כתב דדעת רבנו כפרש"י והראב"ד כפ"י התוס' וזה אינו דמ"ש התוס' והוא עומד מרחוק ר"ל דודאי העד עומד חוץ לרה"י וגם בהכרח אינו עומד סמוך לרה"י אלא רחוק כמ"ש התוס' בפירוש הדייקא נמי דרב אשי דמדקתני ואינו יודע מכלל שלא נודע לו מעולם מחמת מרחק רב שביניהם דבהכי מיושבת קושית הראב"ד לשיטת רבנו. מרכבת המשנה.

תרימוות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אף על פי שספק⁹² ר"ה טהור כשיבוא לישראל⁹³, אומרים לו אם טבלת אין בכך הפסד, אם טבל ה"ז משובח⁹⁴, וי"א⁹⁵ שמורין לו לטבול, שלגבי טומאת האדם עצמו הלכה שספק בר"ה טהור ואין מורין בן, אך אם לא טבל ועשה טהרות הרי הן טהורות ומורין בן, שספק רשות הרבים טהור.

טו. והשלכות

כבר התבאר לעיל דף לה: שדבר שבשלו גוי⁹⁶ או צלאו⁹⁷, אפילו בביתו של ישראל ובכלי של ישראל, אסרוהו ג"כ חז"ל, חדא משום חתנות, ועוד שלא יהא הישראל רגיל אצל הגוי במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא. אבל כבוש ומעושן לא אסרו⁹⁸.

⁹² רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק טו הלכה ט

⁹³ צ"ע בר"ב טהרות פ"ה מ"א דכתב דאפילו גברא דאית ליה תקנתא לא מצרכינן ליה טבילה והואה. והלכה כחכמים

⁹⁴ והטעם בזה הוא דכיון דאם יתברר דהוא טמא הרי יטמאו כל הטהרות למפרע לכן הרי זה משובח אם טבל, דהוי עצה טובה, ומשמע להדיא דל"ה חיוב, אלא דין דה"ז משובח, ולפ"ז י"ל שפיר כשי"ב המל"מ דלהוות לא אמרינן ליה כיון דאדרבה נטמא ע"ז, [ואכתי ק"ק כיון דאם יתברר הרי יטמא כל הטהרות למפרע, א"כ גם בט"מ ניה"ל להוות ולטבול, כדי שלא יהא טמא בטומאת מת החמורה וצ"ע. משנת טהרות מסכת טהרות סימן לה

⁹⁵ עיין ר"ש מסכת טהרות פרק ה משנה א שכתב דבעשה טהרות מודו ר' עקיבא ור' יוסי (במשנה שם) דברשות הרבים ספיקו טהור אפי' בחדא ספיקא כיון דאין להם תקנה אם נטמאים אלא בגברי הוא דפליגי ומחמרי להצריכו טבילה והואה שמא היום ולמחר יתברר הדבר שניטמא דאפילו רבנן דמטהרי הא אמרי' בפרק אין מעמידין (דף לו ב) גבי יוסי בן יועזר דספק טומאה ברה"ר התיר להם ואמר ר' יוחנן הלכ' ואין מורין בן וכי אתו לקמיה דר' ינאי אמר להן הא מיא בנהרא זילו טבולו והיינו לגבי גברא דאית ליה תקנה בטבילה אבל עשה טהרות מורין בן ואיפשר דאם נודע לו שהוא בספק קודם שעשה טהרות אם היה עושה טהרות אחרי בן היו טמאות לר"ע ור' יוסי. ועיין משנה אחרונה שם שכתב דאפילו לא יתברר כיון שיכול להיות טהור לגמרי ע"י טבילה לא מטהרינן ליה דומיא דדבר שיש לו מתירין באיסורין אין לו ביטול הואיל ויכול לאוכלו בהיתר גמור. ואפשר דהכא דאיכא טרחא בטבילה ס"ל דלא הוי כדבר שיל"מ ממילא. ובמשנה למלך פ"ט מהאח"ט כתב דמשמע לר"ע אינו אלא חומרא בעלמא להצריכו טבילה והואה שמא יתברר. והקשה לפ"ז איך מוזין עליו שלא לצורך ונטמא במי הזאה וגם המזה בהיסס. ותירץ כיון דבתקנת חכמים עושה מיקרי לצורך ע"ש. ואמת שהדין כן דכל שעושה בתקנת חכמים מיקרי לצורך כדפי' בפ"ק דפרה ובכמה דוכתי. ומיהו כאן א"צ לזה דמאי איסור איכא במה שמשמאין את האדם וטובל אח"כ.

⁹⁶ שו"ע ונו"כ קיג א

⁹⁷ גל' מהרש"א שם

⁹⁸ גל' מהרש"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

יש אומרים דלא גזרו אלא בגוי שאין לו שייכות בו, אבל בגוי שיש לו לישראל שייכות בו, כגון אלו השפחות הקנויות לנו למלאכתן לא גזרו בהן⁹⁹, שאין חוששים באלו משום חתנות, דמשום שפלותן בלאו הכי לא יתחתן עמהם, ולא משום שמא יאכילנו דבר טמא, שאימת רבם עליהם, ויש אוסרין, ונוהגין להקל באלו השפחות שבבית אפילו אינם קנויות לנו אלא משרתות אותנו, מפני שאי אפשר שלא יחתה מעט אחד מבני הבית באש.

ולא אסרו אלא דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי, וגם¹⁰⁰ עולה על שולחן מלכים¹⁰¹ ללפת בו את הפת או הפרפרת¹⁰², אבל דבר הנאכל כמו שהוא חי, אפילו עם דבר אחר נאכל¹⁰³, כמו זנגביל¹⁰⁴ ל שנאכל חי עם לחם ומלח, אפילו הוא חשוב להעלות על שולחן מלכים¹⁰⁴ לא מיקרי בישול ולא גזרו עליו אפילו לאדם חשוב.

⁹⁹ שכיון שמוזהר עליה בשבת מן התורה כמו שנתבאר בלבוש החור סימן ד"ש [סעיף א] הרי מלאכתה קנוי לו למעשה ידיה וליתא בכלל גוים שגזרו עליהם,

¹⁰⁰ הטעם דעיקר הגזירה משום חתנות ודבר שאינו חשוב כ"כ אין אדם מזמין חבירו עליו.

¹⁰¹ כתב האו"ה קרביים וקורקבן ובני מעיים אף על גב דאמרין לעיל (ר"ס ע"ה) אוכליהון לאו בר אינש ולא הוי חז"ל מ"מ אסורים משום בישולי עובדי כוכבים ומביאו ד"מ וכתב עוד דכמהין ופטרויות עולין על שלחן מלכים משום פרפראות ויש בו משום בשולי עובדי כוכבים. ש"ך שם ב. ועי' בפר"ח [בדין מיני מתיקה]. ובדין קרטופלים [תפוחי אדמה] נ"ל דבזה"ז עולין על שלחן מלכים ושייך ב"י בישול עכו"ם, ועי' חכ"א שפסק כן, אבל צלויים דאין עולין על שלחן מלכים כך נ"ל דשרי

¹⁰² מדלא התנה המחבר שיהא נשתנה מבריתו ע"י האור אלמא דס"ל אפילו לא נשתנה אסור וכדעת הרמב"ם שהביא בב"י וכן דעת הרב בד"מ ובת"ח כלל ע"ה דין ט' וזה דעתו בהג"ה ס"ב שלא התיר האפונים אלא מטעם שאינם עולים על שולחן מלכים ולא מטעם דלא נשתנו מבריתן וכמ"ש בד"מ ובת"ח שם אבל באמת נראה עיקר בש"ס (דעבודת כוכבים סוף דף ל"ז) כהר"ן ורש"י דאין אסור משום בשולי עובדי כוכבים אלא כשנשתנה מבריתו ע"י האור וכ"פ בהג"א פא"ט מא"ז וכן נראה דעת הר"ף וכמו שכתב הר"ן וכן נראה דעת ראב"ן סי' ש"ג מיהו דעת שאר הפוסקים נראה דאין לחלק בזה. ש"ך שם א

¹⁰³ דאם לא כן גם דג מליח לתסור, מגן אברהם סימן ר"ג ס"ק ד'. ואני נבוכ בפירות שלא נתבכרו עדיין כל צרכן ואין נאכלין עדיין חיין, אם יש בהם משום בשולי עובדי כוכבים. וטעם הספק, אם פירוש אמרם (פרק אין מעמידין עבודה זרה ל"ח א') כל הנאכל כמו שהוא חי, על המין דאם מינו נאכל בו, שרי אף שזה אינו נאכל מחמת שלא נתבכר עדיין. ומצאתי סמך בספר איסור והיתר הארוך מהר"י גרונדא דין בשולי גוי (כלל מג) אות ד', שכתב ומיהו הני אנשים הקשים אם בשלם עובד כוכבים מותרים, שרוב שבמינו עיקר אכילתן חיין, עכ"ל, ואם כן יהיה גם בזנגביל יבש אין צריך לטעם המגן אברהם, אלא כיון דמינו נאכל חי. ומה שכתוב בגמרא שם ע"ב מרירי אסורים, לאו בקטנים, אלא מין שישאר לעולם במרירותו, ואם על ידי תיקון נאכלים חי ודאי שרי. גליון מהרש"א שם

¹⁰⁴ הגה בת"ח שם דין י"א כ' בלשונו על שלחן מלכים עכו"ם וכן ראיתי במנח"י שם ס"ק ל"א שכ' וז"ל וכן שמעתי שעכשיו ערבס"ן עולה על שלחן מלכים עכו"ם ומבואר מדבריהם דפשוט דהעיקר תלוי בשלחן מלכי עכו"ם ואם אינו עולה על שלחן מלכי עכו"ם אף שעולה על שלחן מלכי ישראל מותר וכן להיפוך אם עולה על שלחן מלכי עכו"ם אף שעל שלחן מלכי ישראל אינו עולה אסור אמנם למעשה צ"ע כי לא ראיתי לשום מחבר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דין נאכל כמו שהוא חי תלוי ברוב העולם, והמיעוט בטלה דעתם, ואם קצת אוכלים וקצת אין אוכלים ויש ספק בהרוב אזלינן בכל מקום בתר מנהג אותו מקום¹⁰⁵.

י"א¹⁰⁶ שבישול מומר כמחלל שבת בפהרסיא או כופר בתורה דינו כבישול גוי.

מותר לשתות קפה שנתבשל על ידי גויים, ואין בו משום בישולי גוים. וכן פשט המנהג בכל תפוצות ישראל. ומנהג נכון הוא על פי הדין. ומכל מקום המחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה. אולם יש לאסור שלא לשתות קפה במסיבות הגויים בבתי הקפה שלהם, משום קירוב דעת וחשש חתנות. אך המתארח בבית גוי ומכבדו בכוס קפה, רשאי לשתות הקפה. וכל זה באופן שמייחדים כלי להרתחת המים בלבד¹⁰⁷.

הנוסעים במטוס של חברה לא יהודית, שיש לחוש שהשתמשו בכוסות של הקפה בחלב של עכו"ם, ישתו הקפה בכלי זכוכית. ובשעת הדחק אפשר להקל גם בכוסות של פורצלן¹⁰⁸.

דגים קטנים של הסרדינים, שיש בהם סנפיר וקשקשת, מותרים באכילה, ואין לחוש בהם לאיסור בישולי גוים, מפני שאינם עולים על שלחן מלכים. וגם השמן שלהם אין לחוש בו לתערובת שמן טמא, דאומן לא מרע אומנותיה¹⁰⁹.

טז. חיטין ועשאו קליות מותרין

ודבר שאינו¹¹⁰ עולה על שולחן מלכים אפילו אינו נאכל כמות שהוא חי לא שייך למיגזר עליו, דטעמא מאי גזרו עליו, כדי שלא יהא רגיל אצל הגוי ויזמינו אצלו לסעודה ויבא לידי חתנות או לידי אכילת דבר טמא, דבר

מגדולי האחרונים שיכתבו כן להדיא וגם הרמ"א בעצמו בש"ע וכל נושאי כלי הש"ע לא הזכירו שום דבר מזה שצריך שיעלה עש"מ עכו"ם דייקא וצ"ע. דרכ"ת שם י

¹⁰⁵ פר"ח שם

¹⁰⁶ עבה"ט של מהרי"ט ז"ל שכתב דעיקר הגזירה היתה משום חתנות כו' וע' בס' תפארת למשה שכתב דלפי טעם זה ישרי בישול של מומר דמשום חתנות ליכא (עיי' לעיל ר"ס קי"ב מ"ש שם) אלא שהיה עוד טעם מבואר בב"י דשמא יאכילנו דברים אסורים ולפ"ז גם בישול של מומר אסור דהוי ככופר לכל התורה כולה ושמא יאכילנו דברים האסורים ע"ש ולפ"ז ה"ה מומר לחלל שבת בפרהסיא או לכל התורה כולה חוץ משתים אלו דדינו כעובד כוכבים כדלעיל סי' ב' ס"ה ולקמן סי' קי"ט גם כן בישולו אסור. פ"ת שם א ועפמ"ג או"ח בא"א סי' שכ"ה סקב"ב בסופו שכתב בפשי' דאסור

¹⁰⁷ יחזה דעת ח"ד סימן מב, עמוד ריו. הליכות עולם ח"ז עמוד קיב. ושם עמוד קמ דבמסיבות של גויים יש לאסור. ולא רק חומרא וחסידות יביע אומר חלק י' חיו"ד

¹⁰⁸ יחזה דעת והליכות עולם שם

¹⁰⁹ שו"ת יביע אומר חלק ה' חיו"ד סימן ט

¹¹⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול עם הפת אין אדם מזמין את חברו עליו.

ולכן מותר¹¹¹ לאכול אפונים קלויים של עובדי כוכבים, וכן הקטניות שקורין ערב שי"ן, (חומוס) קלויים, דאינן עולים על שלחן של מלכים שאין אדם מזמין את חברו על קליות קלויים, ואף במקום שעולים מותרים משום שאינן עשויים ללפת בהם את הפת¹¹² וכן נהגו בהם היתר¹¹³, אם לא במקום שנהגו למשוך המחבת בחלב, שאז נוהגים בהם איסור.

אבל אפונים¹¹⁴ וקטניות מבושלים אם עולים על שלחן מלכים משום לפתן אסורים¹¹⁵. ערמונים (קסטניאס), דרך לאוכלם גם כשהם חיים, ולכן אם צלאם או בישלם גוי, אין בהם איסור משום בישולי גוים, ומותר לאוכלם¹¹⁶.

חטים שלוקים על ידי גוים בשיעור כחצי בישול, ומייבשים אותם, (ונקראים בורגול), וחוזרים הישראלים ומבשלים אותם בישול גמור בביתם, מותר לקנותם מן הגוים כדי לבשלם ולאוכלם, שבישול הגוים אינו נחשב לכלום, הואיל ונתייבשו, ושוב לא היו ראויים לאכילה, אלא על ידי בישול גמור שנעשה אחר כך על ידי ישראל¹¹⁷.

¹¹¹ רמ"א שם

¹¹² פר"ח שם.

¹¹³ ואף שדעת האר"י ז"ל לאסור קליות של עכו"ם, העיקר לדינא כדעת הרמב"ם והשלחן ערוך שמקילין בזה, כדברי הגמרא בע"ז.

¹¹⁴ פר"ח שם. ועי' בערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאואהרדק) סעי' ט"ז בהג"ה שמפקפק בזה כי אין שום סברא נכונה לחלק בין קלויים למבושלים והביא רא"י מלשון המהרא"י דגם שלוקין מותר וסיים דהמקיל יש לו על מי לסמוך עיין שם אמנם יעוין בשו"ת עמק הלכה (מהגאון מזימל) חיו"ד סי' מ"ו שעמד על הפסק בדיון זה אם יש לחלק בין מבושלין לקלויים שהעלה דהמקיל בבישול עליו הרא"י והעיקר למעשה לאסור בבישול והוא ברור כאחותו שאסורה עיין שם באריכות ועי' מזה בשו"ת בעי חיי חיו"ד סי' קנ"ד באריכות ה

¹¹⁵ ה

¹¹⁶ הליכות עולם חלק ז' עמוד קא

¹¹⁷ הליכות ע' ז' עמו' קין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

